

Wpływ wieku kruszywa z odzysku na wybrane właściwości zapraw cementowych

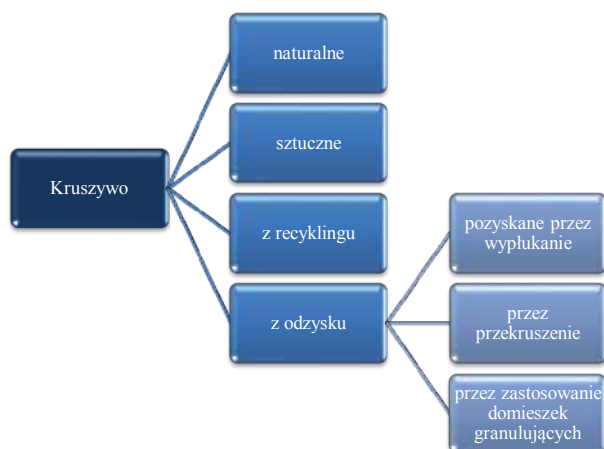
Dr inż. Małgorzata Lenart, Politechnika Krakowska

1. Wprowadzenie

Wymagania podstawowe stawiane obiektom budowlanym, przedstawione w Rozporządzeniu Rady UE nr 305 z 2011 roku [1] kładą nacisk na zrównoważone budownictwo i rozsądne korzystanie z bogactw naturalnych naszej planety. Zgodnie z siódmym wymaganiem podstawowym zatytułowanym „Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych”, w obiektach budowlanych należy zastosować surowce przyjazne środowisku oraz materiały wtórne. Ponadto należy zapewnić trwałość obiektów budowlanych oraz powtórne wykorzystanie lub recykling materiałów budowlanych wchodzących w ich skład.

Norma PN-EN 206+A1:2016-12 [2] definiuje kruszywo, jako „naturalny, sztuczny, pochodzący z odzysku lub recyklingu ziarnisty składnik mineralny odpowiedni do stosowania do betonu”. Przy czym kruszywo z recyklingu jest kruszywem pochodzącym z wcześniej istniejących obiektów budowlanych, powstałym poprzez przekruszenie gruzu budowlanego. Natomiast kruszywo z odzysku można podzielić na kruszywo pozyskane poprzez wyplukanie z niezużytej mieszanki budowlanej lub poprzez przekruszenie stwardniałego betonu niewbudowanego wcześniej w konstrukcję. Nowoczesną, opracowaną w ostatnich latach, metodą zagospodarowania niewykorzystanych resztek mieszanek betonowych czy też zapraw jest zastosowanie dwukomponentowej domieszki powodującej zbrylanie się tych odpadów (rys. 1).

W poprzednich publikacjach autora [3, 4], przedstawionych na łamach „Przeglądu Budowlanego”, związanych z zagadnieniem zagospodarowania odpadów kompozytów przemysłowych poprzez zastosowanie domieszek granulujących omówiono właściwości granulatu pozyskanego ze świeżych zapraw oraz przedstawiono możliwości aplikacyjne takich kruszyw. Jednak w trakcie badań otrzymano nieoczekiwane minimalne wzrosty wartości wytrzymałości na zginanie i częściowo na ściskanie zapraw z 10% i 25% zawartością siedmiodniowego granulatu. Stąd celem aktualnego

Rys. 1. Schematyczny podział (ze względu na pochodzenie) kruszyw stosowanych w kompozytach cementowych

programu badań było określenie wpływu wieku granulatu na wyniki badań konsystencji świeżych zapraw oraz na ich właściwości mechaniczne.

2. Przygotowanie granulatu i zapraw do badań

Do badań przygotowano wcześniej kruszywo z odzysku poprzez dodanie dwukomponentowej domieszki do zaprawy normowej zgodnej z PN-EN 196-1 [5]. Wspomniana domieszka jest produkowana przemysłowo. Domieszkę zadozowano zgodnie z zaleceniami producenta [6] tzn. pierwszy składnik (superabsorbent) w ilości 0,5 kg/m³ zaprawy i mieszano zaprawę przez dwie do trzech minut. Po tym czasie zadozowano drugi składnik (przyspieszacz wiązania) w ilości 1 kg/m³ zaprawy i mieszano zaprawę przez kolejne dwie minuty. Tak przygotowany granulát rozsypano na tacy w warstwie o grubości około dwóch centymetrów w celu wyschnięcia. Granulat dojrzewał w temperaturze 18–20°C i wilgotności względnej około 55%. Do dalszych badań wzięto granulaty po 1 i 14 dniach dojrzewania. Powstały granulaty posiadały uziarnienie 0/16, zatem w celu zastosowania go do przygotowania nowych zapraw został przesiany przez sito o oczku 4 mm.

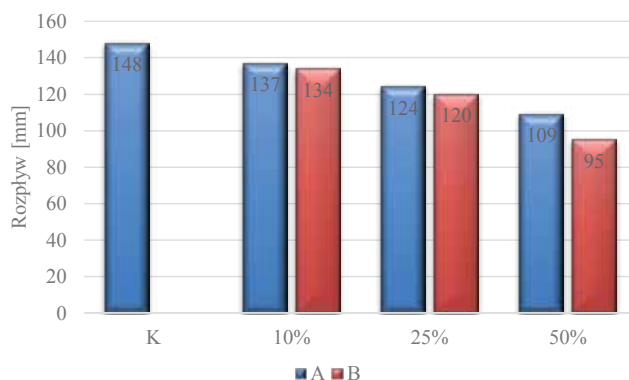
Do celów prowadzonego programu badawczego przygotowano:

- zaprawę kontrolną oznaczoną jako K,
- trzy rodzaje zapraw ze zmienną ilością granulatu 1-dniowego (A), wynoszącą 10%, 25% i 50%, oznaczone odpowiednio, jako A/10, A/25, A/50,
- trzy rodzaje zapraw również z 10%, 25% i 50% zawartością granulatu 14-dniowego (B), oznaczone odpowiednio jako B/10, B/25, B/50.

Proporcje składników Cement (C):Piasek (P):Woda (W) we wszystkich zaprawach wynosiły 1:3:0,5. Do produkcji nowych zapraw zastosowano piasek normowy oraz cement CEM I 42,5 R. Granulat dawkowano, stosując zwykłą masową zamianę piasku normowego na granulat. Dla tak przygotowanych zapraw oznaczono konsystencję świeżej zaprawy metodą stolika rozpliwowego zgodnie z normą PN-EN 1015-3 [7]. Z kolei dla stwardniałej zaprawy określono gęstość objętościową w stanie powietrznosuchym oraz wytrzymałość na zginanie i ściskanie zgodnie z normą PN-EN 1015-11 [8]. W tym celu przygotowano po trzy belecзки o wymiarach 40×40×160 mm dla każdego typu zaprawy. Badania wytrzymałościowe przeprowadzono po 28 dniach dojrzewania zaprawy w wodzie w temperaturze 18–20°C. Wytrzymałość na zginanie oznaczono na komplecie trzech beleczek o wymiarach 40×40×160 mm. Natomiast wytrzymałość na ściskanie na połówkach beleczek powstałych po oznaczeniu wytrzymałości na zginanie.

3. Wyniki i analiza uzyskanych wyników badań

Uzyskane wyniki badania konsystencji świeżej zaprawy przedstawiono w tabeli 1 i na rysunku 2. W przypadku badania konsystencji metodą stolika rozpliwowego, zgodnie z oczekiwaniami, zauważono spadek płynności świeżej zaprawy, wraz ze wzrostem zawartości granulatu. Zjawisko to jest związane ze zwiększeniem się wodozadržności kruszywa, ponieważ zastosowane kruszywo z odzysku charakteryzuje się nierównomierną i chropowatą powierzchnią zewnętrzną (rys. 3). Im jego zawartość wzrasta, tym większa jest sumaryczna wodozadržność całego kruszywa. Mniejsze rozpliw występują dla zapraw z granulem w wieku 14 dni, co jest związane z tym, że jest on bardziej wysuszony, a co za tym idzie bardziej chłonny w odniesieniu do wody. Wyniki badań stwardniałej zaprawy przedstawiono w tabeli 2. Gęstość objętościowa zaprawy kontrolnej w stanie wysuszonym oznaczona na beleczkach 40×40×160 mm wyniosła 2070 kg/m³. Wraz ze wzrostem zawartości granulatu odnotowano spadek gęstości. Dla zapraw z 50% zawartością granulatu gęstość

Rys. 2. Wynik badania konsystencji świeżej zaprawy metodą stolika rozpliwowego w zależności od ilości kruszywa z odzysku (granulatu) oraz jego wieku (A – granulat 1-dniowy, B – granulat 14-dniowy)

Rys. 3. Wygląd granulatu pozyskanego ze świeżej zaprawy cementowej (ziarna 4 mm)

Tabela 1. Wyniki badania właściwości świeżej zaprawy

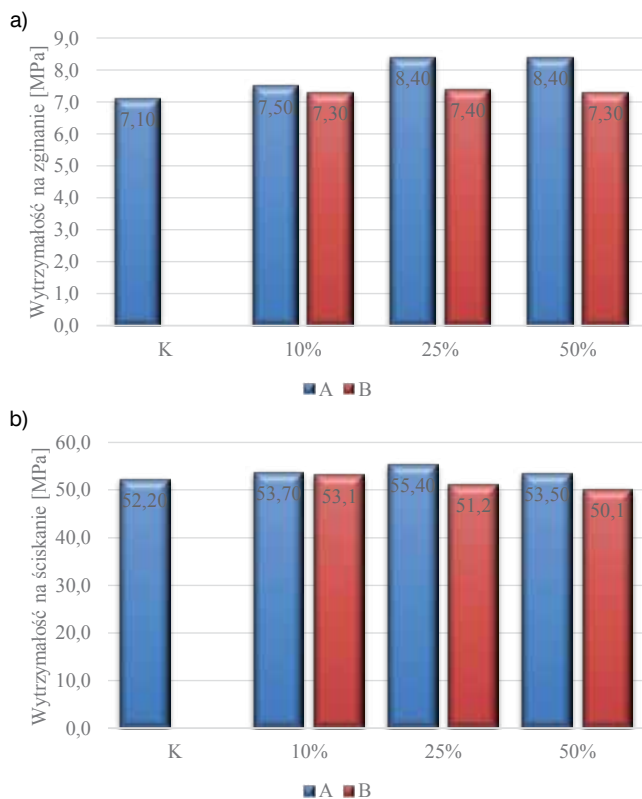
Ilość granulatu [%]	Konsystencja [mm]	
	Zaprawa A	Zaprawa B
-	148	
10	137	134
25	124	120
50	109	95

ukształtowała się na poziomie około 1960 kg/m³. Różnice pomiędzy zaprawami wykonanymi granulacie 7- i 14-dniowym były minimalne.

Wyniki badań wytrzymałościowych stwardniałej zaprawy przedstawia rysunek 4. Wytrzymałość na zginanie zaprawy kontrolnej oznaczona po 28 dniach dojrzewania wyniosła 7,3 MPa. Właściwość ta dla wszystkich rodzajów zapraw z dodatkiem granulatu była nieco większa niż ta oznaczona dla zaprawy kontrolnej. Przy czym wytrzymałość na zginanie dla zapraw wykonanych na granulacie mającym 1 dzień była wyższa niż dla tych wykonanych na granulacie 14-dniowym. Wytrzymałość zapraw wykonanych z granulem 1-dniowym w ilości 10% wyniosła 7,5 MPa. Natomiast dla zapraw z 25% i 50% zawartością granulatu wyniosła 8,4 MPa, czyli wzrosła w stosunku do zaprawy kontrolnej o 15%.

Tabela 2. Wyniki badania gęstości pozornej oraz wytrzymałości na zginanie i ściskanie stwardniałej zaprawy

Ilość granulatu [%]	Średnia gęstość pozorna [kg/m ³]		Średnia wytrzymałość na zginanie [MPa]		Średnia wytrzymałość na ściskanie [MPa]	
	A	B	A	B	A	B
–	2070		7,1		52,2	
10	2030	2050	7,5	7,3	53,7	53,1
25	2000	2010	8,4	7,4	55,4	51,2
50	1960	1960	8,4	7,3	53,5	50,1

Rys. 4. Wynik badania wytrzymałości na zginanie (a) oraz ściskanie (b) w zależności od ilości kruszywa z odzysku (granulatu) oraz jego wieku

Wzrost ten można tłumaczyć zarówno nieprzereagowanym dodatkowym cementem znajdującym się w granulacie, jak i nierówną, chropowatą powierzchnią zewnętrzną tego granulatu.

Wytrzymałość na zginanie zapraw z granulem 14-dniowym wyniosła 7,3 i 7,4 MPa. Wzrost ten jest na tyle mały, że można go pominąć i przyjąć brak wpływu zawartości granulatu 14-dniowego na wytrzymałość na zginanie. Należy tu jednak zaznaczyć, że nie nastąpił spadek tej właściwości wraz z dodaniem granulatu, co przy zmniejszonej gęstości próbek może być tłumaczone lepszą przyczepnością pomiędzy matrycą zaprawy a porowatym, nierównym granulem.

Wytrzymałość na ściskanie zaprawy kontrolnej wyniosła 52,2 MPa. Dla zapraw granulem 14-dniowym odnotowano najpierw minimalny przyrost tej wytrzymałości (53,1 MPa dla zaprawy z 10% zawartością granulatu), a następnie spadek (51,2 MPa dla zaprawy z 25% zawartością granulatu oraz 50,1 MPa dla zaprawy z 50% zawartością granulatu). Dla zapraw wykonanych z granulem 1-dniowym odnotowano wzrost wytrzymałości na ściskanie do 55,4 MPa dla zaprawy z 25% zawartością granulatu, co oznacza 6% wzrost tej wartości.

4. Podsumowanie

Podsumowując, dodanie granulatu do zapraw nie spowodowało znaczącego pogorszenia właściwości wytrzymałościowych tych zapraw, a w niektórych przypadkach zanotowano wręcz niewielki przyrost wytrzymałości. Zjawisko to najprawdopodobniej spowodowane zostało:

- wzrostem powierzchni zewnętrznej granulatu w odniesieniu do oryginalnego kruszywa naturalnego (kwarcowego piasku normowego),
- zwiększeniem nasiąkliwości granulatu również w odniesieniu do kruszywa naturalnego [3] oraz
- zawartością w granulacie nieprzereagowanego całkowicie cementu.

Czynniki te najprawdopodobniej spowodowały wzrost przyczepności pomiędzy granulem a zaczynem. Co więcej, przyczepność ta może mieć podłoże mechaniczne (nierównomierna, porowata zewnętrzna powierzchnia granulatu), jak i chemiczne (zawartość nieprzereagowanego w pełni cementu w granulacie). Cement ten w nowo wyprodukowanych zaprawach reagował w dalszym ciągu w sposób na tyle intensywny, że przyczynił się do minimalnego wzrostu badanych wytrzymałości. W przypadku zapraw z granulem 14-dniowym nie zaobserwowano przyrostów wytrzymałości. Dodatkowo granulat, analogicznie jak kruszywo lekkie, powoduje odciąganie wody i częściowo zaczynu z matrycy [9], co

skutkuje zmniejszeniem stosunku w/c w matrycy zaprawy cementowej.

Na podstawie przeprowadzonych badań można wyciągnąć poniższe wnioski.

- Zauważalny jest wpływ wieku zastosowanego granulatu na wyniki badań konsystencji świeżej zaprawy oraz na wyniki badań wytrzymałości na ściskanie i zginanie.
- Konsystencja zapraw z dodatkiem granulatu 1-dniowego jest nieznacznie bardziej płynna niż konsystencja dla analogicznych zapraw wykonanych przy zastosowaniu granulatu 14-dniowego.
- Wytrzymałość na ściskanie i zginanie zapraw z granulatem 1-dniowym jest wyższa niż zaprawy kontrolnej. W przypadku wytrzymałości na zginanie jest to maksymalnie 15%.
- W badaniach wytrzymałościowych zapraw z granulatem 14-dniowym odnotowano: stabilizację dla wytrzymałości na zginanie oraz niewielki spadek dla wytrzymałości na ściskanie.

- Zamiana 10% kruszywa naturalnego na kruszywo z odzysku (granulat) nie wpływa znacząco na właściwości zarówno świeżej, jak i stwardniałej zaprawy.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiające zharmonizowane warunki wprowadzenia do obrotu wyrobów budowlanych i uchylające dyrektywę Rady 89/106 EWG
- [2] PN-EN 206+A1: 2016-12: Beton – Wymagania, właściwości, produkcja i zgodność
- [3] Lenart M., Tradycyjne i nowoczesne metody zagospodarowania odpadów kompozytów cementowych, Przegląd Budowlany 9/2018
- [4] Lenart M., Możliwości aplikacyjne kruszywa z odzysku w zaprawach cementowych, Przegląd Budowlany 1/2019
- [5] PN-EN 196-1: 2016-07: Metody badania cementu. Część 1: Oznaczanie wytrzymałości
- [6] Re-Con Zero. Returned Concrete with Zero Impact. Headquarters Mapei SpA, Milan
- [7] PN-EN 1015-3: 2000: Metody badań zapraw do murów. Określenie konsystencji świeżej zaprawy (za pomocą stolika rozplwywu)
- [8] PN-EN 1015-11: 2020-04: Metody badań zapraw do murów. Część 11: Określenie wytrzymałości na zginanie i ściskanie stwardniałej zaprawy
- [9] Domagała L., Konstrukcyjne lekkie betony kruszywowe, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków, 2014

ZAMÓWIENIE PRENUMERATY Przeglądu Budowlanego na rok 2021

Wybieram: (proszę zakreślić)	ZWYKŁA	ULGOWA (dla indywidualnych członków PZITB, OIIB i studentów)
ROCZNA	☐ 259,20 zł*	☐ 155,52 zł*
ELEKTRONICZNA		☐ 99,00 zł*

Zamówienia można składać **osobiście** lub **pocztą** – ul. Świętokrzyska 14 A, 00-050 Warszawa, **telefonicznie** 22 826-67-00 lub **e-mailem** reklama@przegladbudowlany.pl
* Ceny brutto (zawierają 8% VAT)

1. Imię i nazwisko/nazwa firmy

2. Nr telefonu kontaktowego

3. NIP (firmy)

4. Adres wysyłkowy

5. Okres prenumeraty

6. Opłata w kwocie (zł)

została przekazana w dniu

Prenumeratory otrzymają zamówione egzemplarze po dokonaniu wpłaty na konto:

PZITB ZARZĄD GŁÓWNY WYDAWNICTWO „PRZEGLĄD BUDOWLANY”

**ul. Świętokrzyska 14 A, 00-050 Warszawa
Bank Millennium SA
90 1160 2202 0000 0000 5515 6488**

Upoważniamy Państwa do wystawienia faktury VAT bez podpisu odbiorcy.

Podpis

Członkowie PZITB i PIIB prenumeratę na rok 2021 mogą zamówić promocyjnie przez Okręgowe Izby Inżynierów Budownictwa.